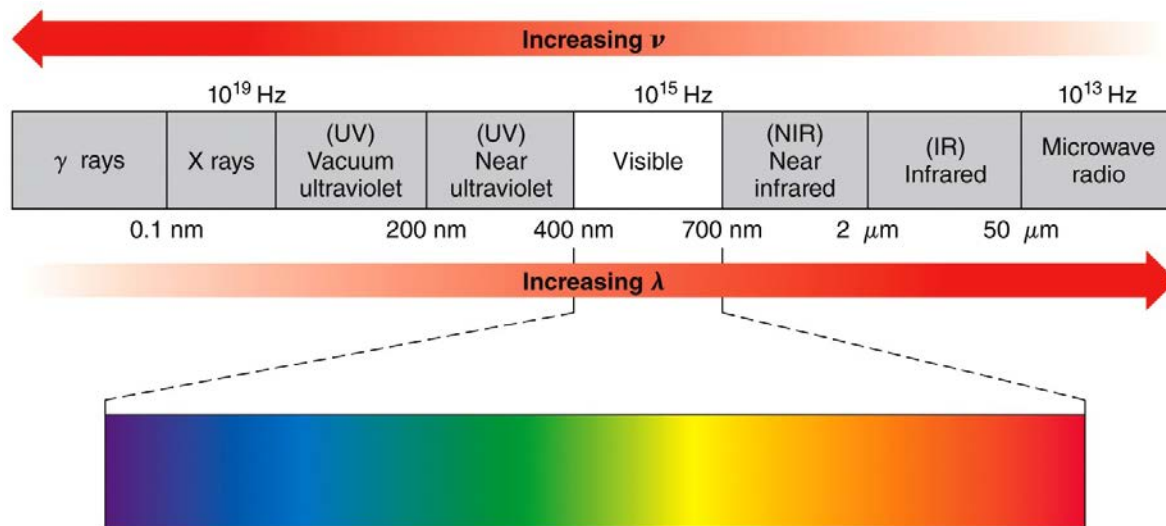
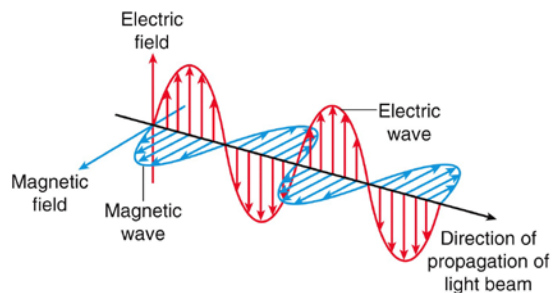

Infračervená spektroskopie

Wiley, Organic chemistry 2ND Edition,
David Klein

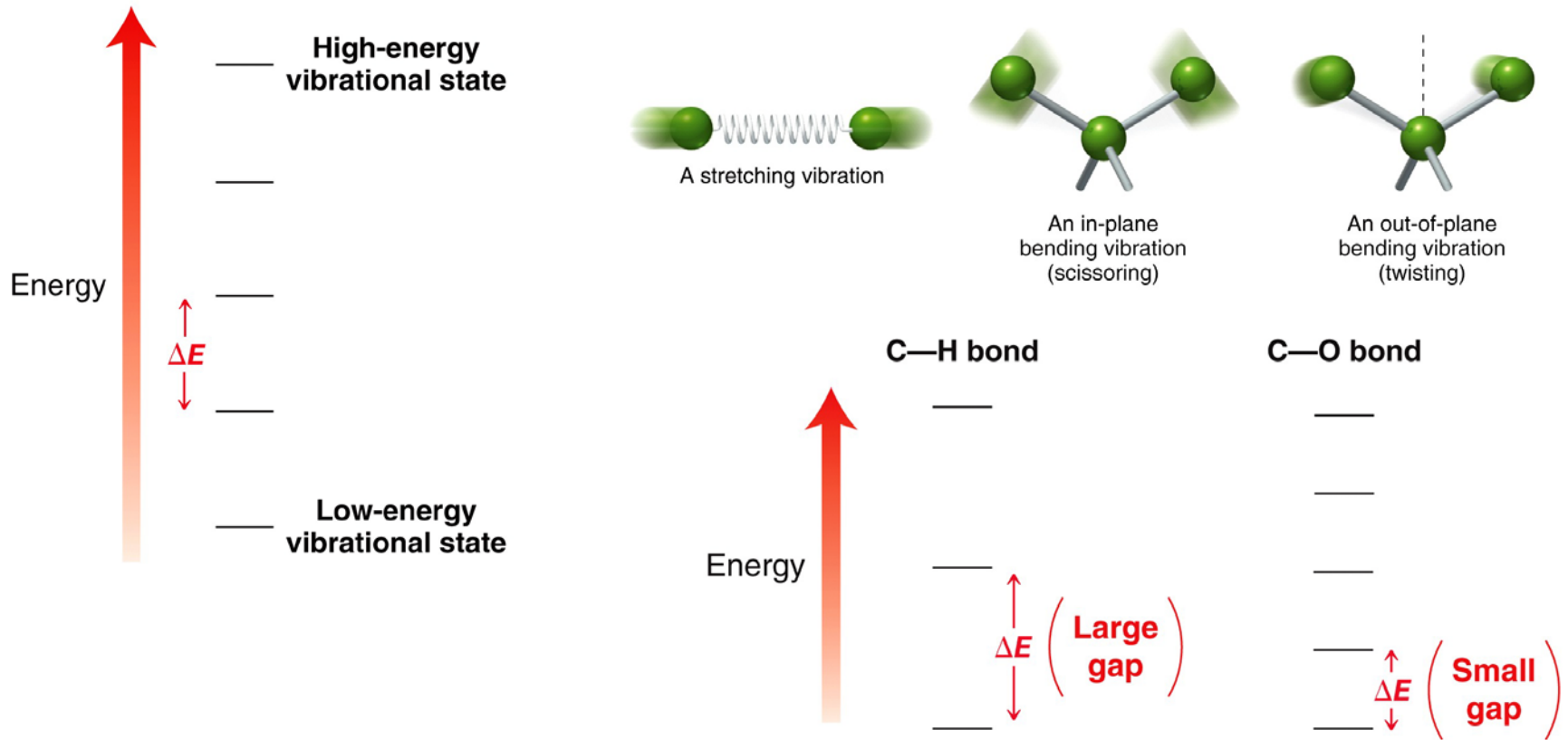
Svetlo

TABLE 15.1 SOME COMMON FORMS OF SPECTROSCOPY AND THEIR USES

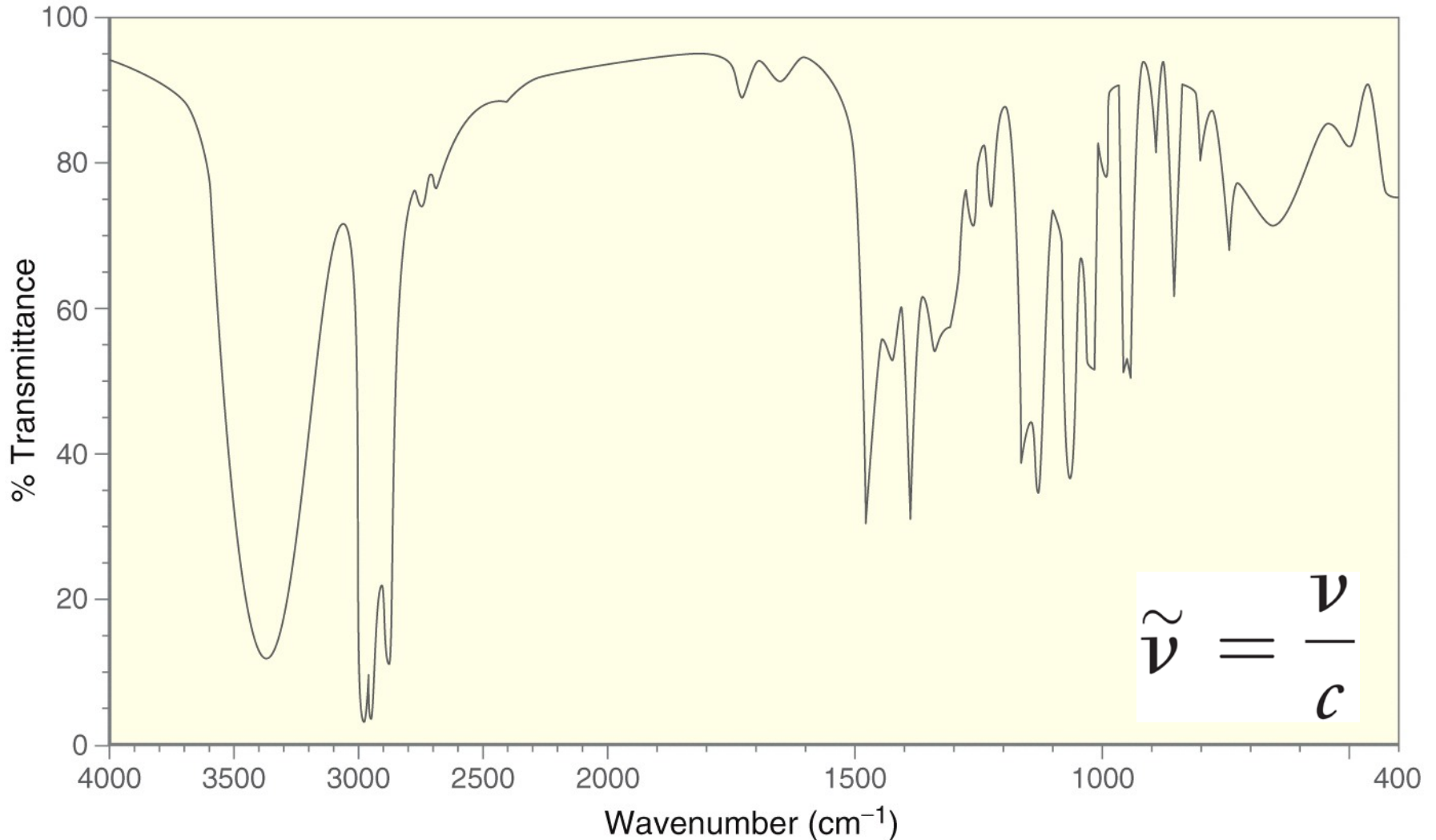
TYPE OF SPECTROSCOPY	REGION OF ELECTROMAGNETIC SPECTRUM	INFORMATION OBTAINED
Nuclear magnetic resonance (NMR) spectroscopy	Radio waves	The specific arrangement of all carbon and hydrogen atoms in the compound
IR spectroscopy	Infrared	The functional groups present in the compound
UV-VIS spectroscopy	Visible and ultraviolet	Any conjugated π system present in the compound

IČ Spektroskopia

V prípade absorpcie fotónu z IČ-oblasti spektra dôjde po absorpcii študovanou látkou k excitácii vibračného či rotačného stavu molekúl zo základnej na vyššiu energetickú hladinu. (IČ-žiarenie energeticky nepostačuje k excitácii elektrónov!). Molekuly nie sú tvorené rigidnými väzbami. Naopak, väzba vykazuje do určitej miery pružnosť a celý systém atómov vibruje. Poznáme veľa druhov vibrácií – jedná sa o zmeny dĺžok alebo uhlov väzieb, na obr. sú znázornené len niektoré typy. Energetický rozdiel medzi vibračnými hladinami je daný samotnými atómami tvoriacimi chemickú väzbu (C-H vs. C-O). Z ΔE medzi základným a prvým excitovaným stavom vyplýva minimálna energia fotónu potrebná k excitácii vibrácií molekúl. ΔE vibrácie C-O väzby je nižšia než ΔE vibrácie C-H väzby, teda k excitácii vibrácii C-O väzby postačuje fotón o nižšej energii.

IČ spektrum

Vlnočet $\tilde{\nu}$ je frekvencia žiarenia delená konštantou – rýchlosťou svetla. Vlnočet (cm⁻¹) si preto nemýľte s vlnovou dĺžkou (nm). Detekujeme žiarenie, ktoré vzorkou prešlo (a teda nie absorbciu), preto je výsledné spektrum zobrazené v správnom formáte.

IČ Spektroskopia

$$\tilde{\nu} = \left(\frac{1}{2\pi c} \right) \left(\frac{f}{m_{\text{red}}} \right)^{\frac{1}{2}}$$

force constant (bond strength)

reduced mass = $\left(\frac{m_1 m_2}{m_1 + m_2} \right)$

~3000 cm⁻¹

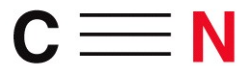
~2200 cm⁻¹

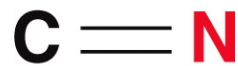
~1100 cm⁻¹

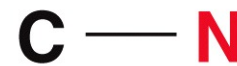
~700 cm⁻¹

~2200 cm⁻¹

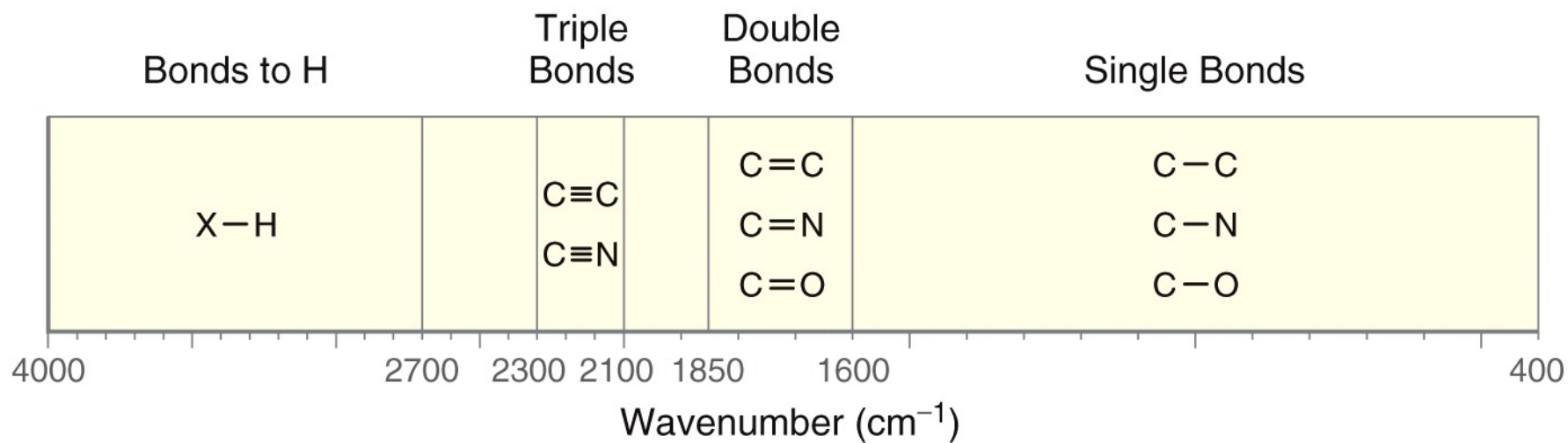
~1600 cm⁻¹

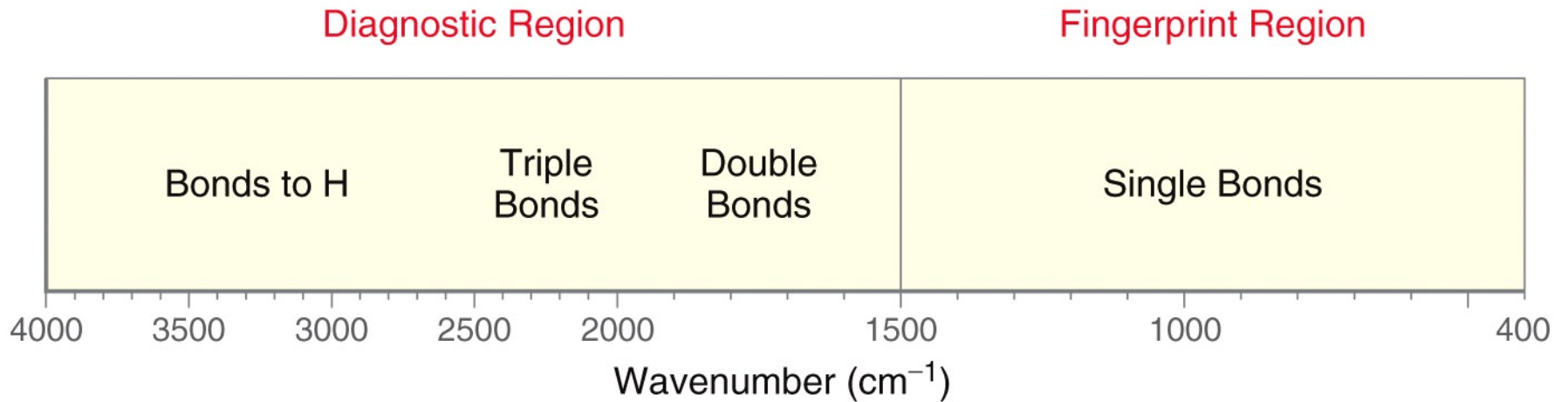
~1100 cm⁻¹

Vlnočet $\tilde{\nu}$ závisí priamo úmerne na silovej konštante = sile väzby a nepriamo úmerne na redukovanej hmotnosti oboch atómov tvoriacich väzbu. Z toho vyplýva pozorované zvyšovanie $\tilde{\nu}$ v smere od najťažšieho Cl k najľahšiemu H alebo v smere od jednoduchej väzby k trojitej.

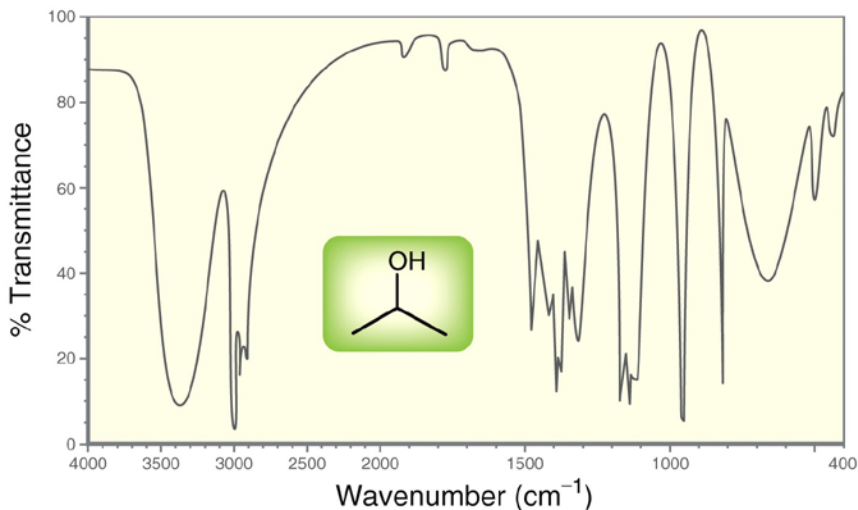
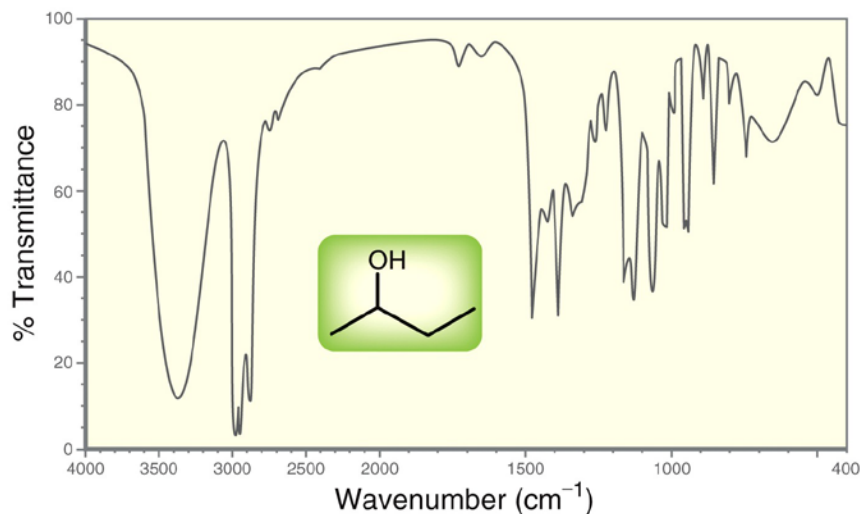
Charakteristické vlnové číslo

Rôzne oblasti IČ-spektra

Rôzne oblasti IČ-spektra

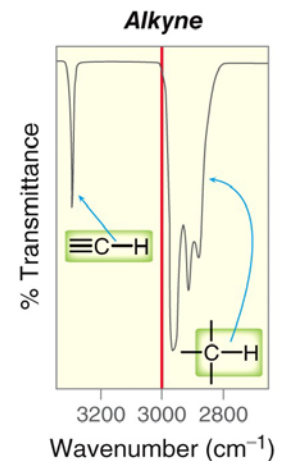
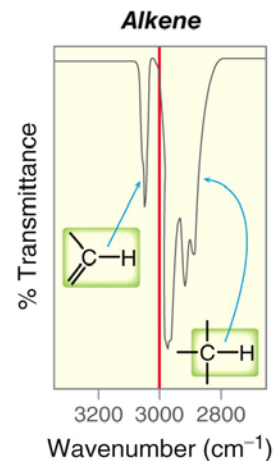
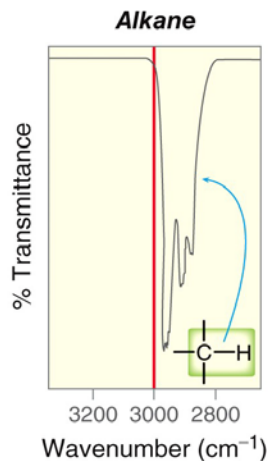
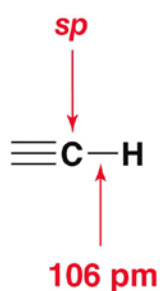
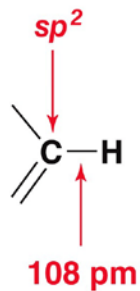
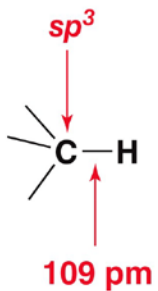
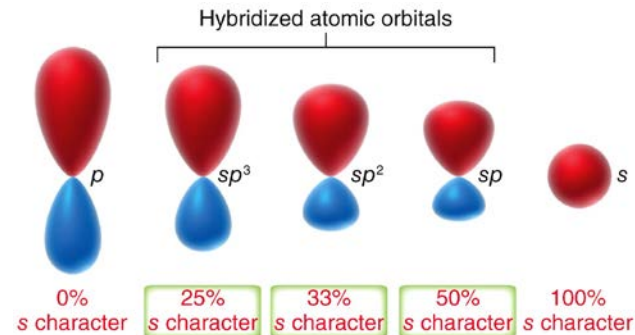
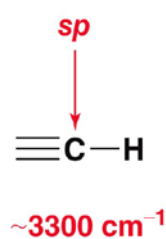
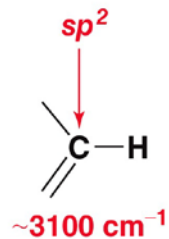
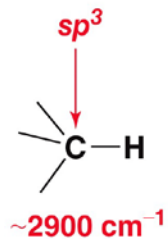

V skúmanej oblasti (cca 2000 - 4000 cm^{-1}) sú obe spektrá takmer totožné (vzhľadom k prítomnosti totožnej OH-skupiny).

V oblasti „otisku prstov“ (cca 400 – 1500 cm^{-1}) sú obe spektrá rozdielne – unikátna oblasť charakterizujúca vibrácie/rotácie danej molekuly.

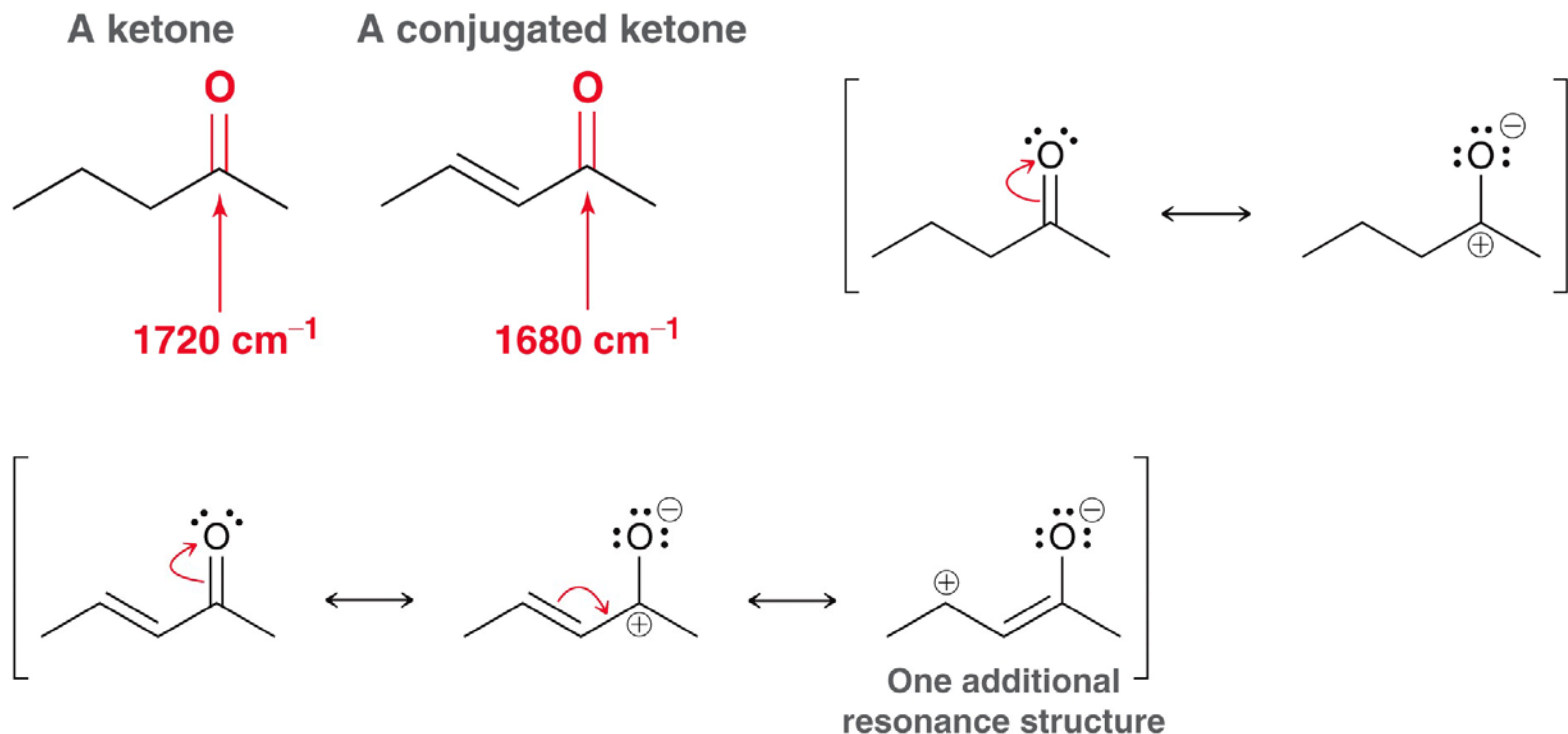

Efekt hybridizácie na absorbciu IČ-žiarenia

sp hybridizované orbitály majú percentuálne viac s -charakteru než sp^3 orbitály, čo vedie k zvýšenej elektrónovej hustote v okolí jadra a ku kratším C_{sp} -H väzbám v porovnaní s C_{sp^3} -H väzbami. Vo výsledku majú C_{sp} -H väzby vyšší $\tilde{\nu}$ než C_{sp^3} -H väzby.

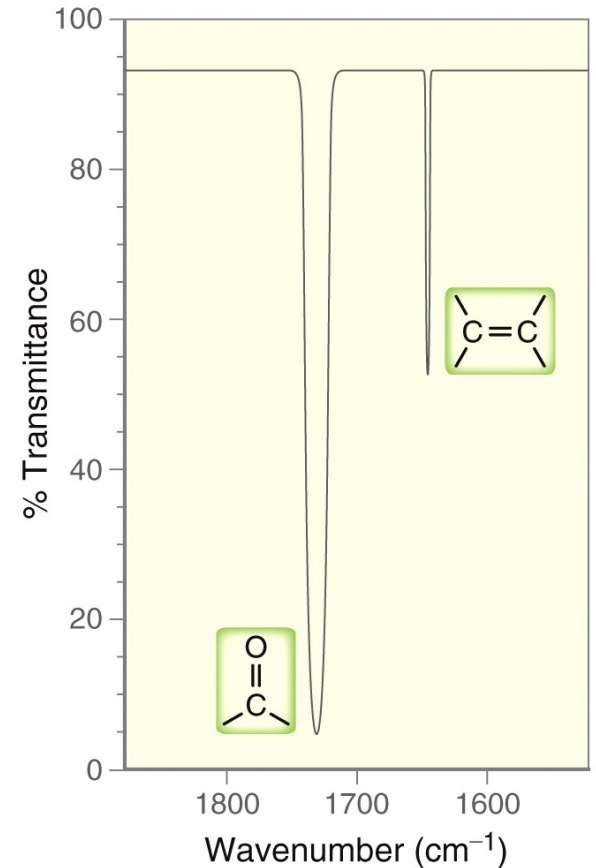
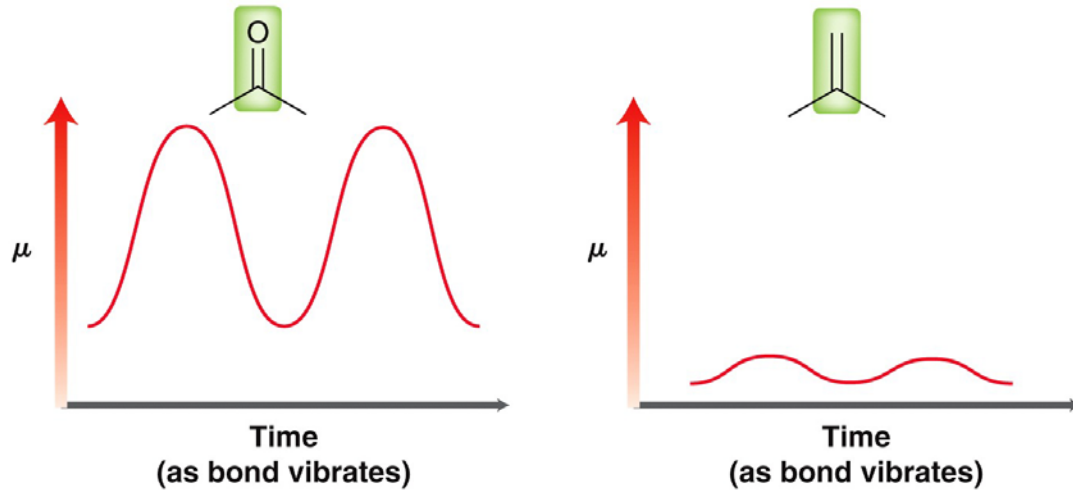
Efekt rezonancie na absorbciu IČ-žiarenia

Po nakreslení rezonančných štruktúr vidíme, že u ketónu má karbonylová skupina charakter C=O väzby a zároveň C-O väzby. Nakreslením C s kladným nábojom nespĺňame oktetové pravidlo. Preto táto rezonančná štruktúra neprispieva významne k C-O charakteru väzby a dominuje C=O charakter, ktorý má vyšší vlnočet.

U konjugovaného ketónu má karbonylová skupina taktiež charakter C=O väzby a C-O väzby. Ako vidíme, C s kladným nábojom opäť neprispieva významne k C-O charakteru väzby, ale môžeme vytvoriť ďalšiu rezonančnú štruktúru, ktorá zaväz v priemernom rezonančnom hybride. V konjugovanom diéne má teda karbonylová skupina naozaj o niečo významnejší charakter jednoduchej C-O väzby, preto má v spektre nižší vlnočet.

Intenzita

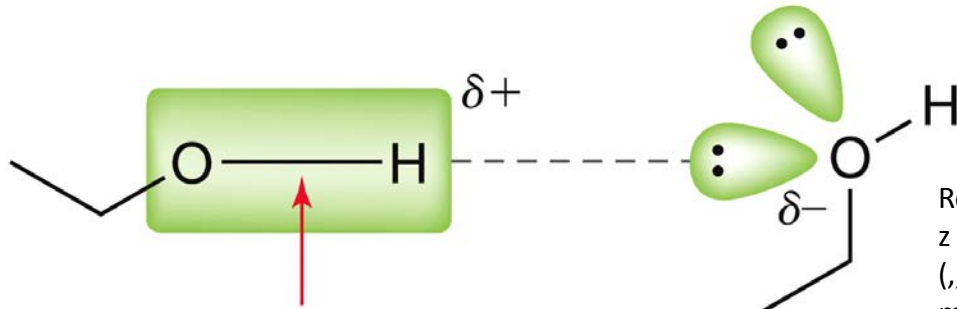

Intenzita píku závisí na dipólovom momente, ktorý sa mení s vibráciami molekuly.

Dipólový moment závisí priamo úmerne na veľkosti parciálnych nábojov δ^+ a δ^- a ich vzájomnej vzdialenosti. Dipólové momenty uvedených molekúl sú odlišné – u acetonu v rámci karbonylovej skupiny máme elektronegatívny O s δ^- a C s δ^+ , čo spôsobuje väčší dipólový moment než u 2-methylpropenu s malým dipólovým momentom.

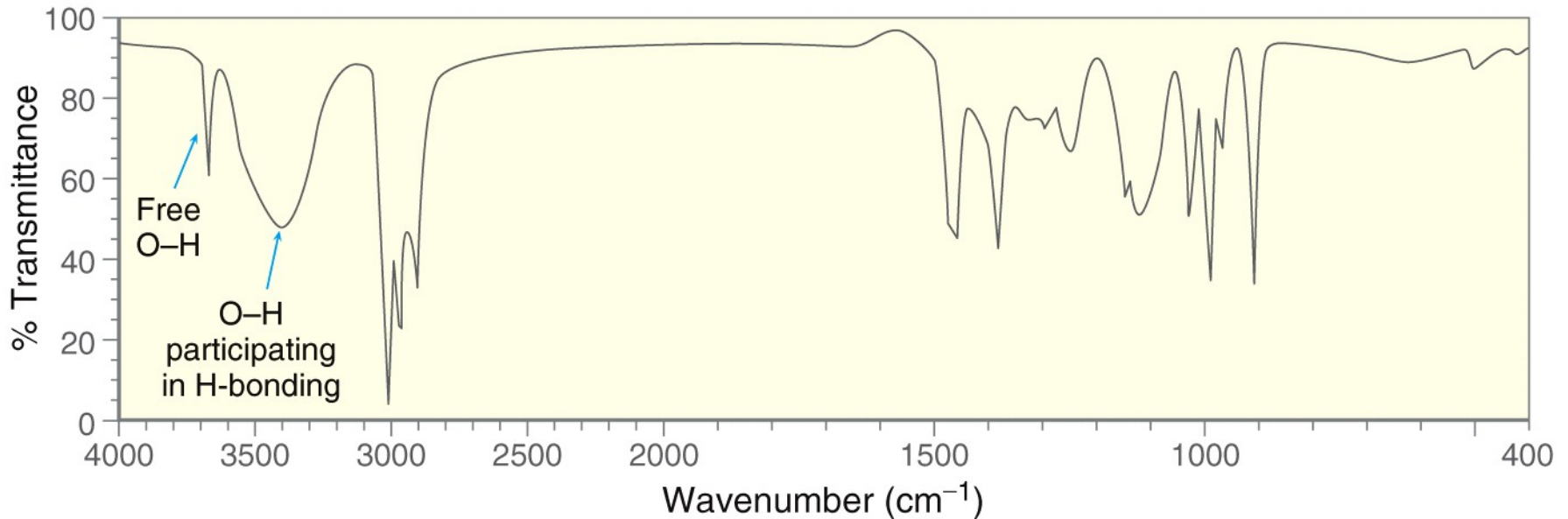
Karbonylová skupina absorbuje výraznejšie → intenzívnejší pík.

Tvar píku

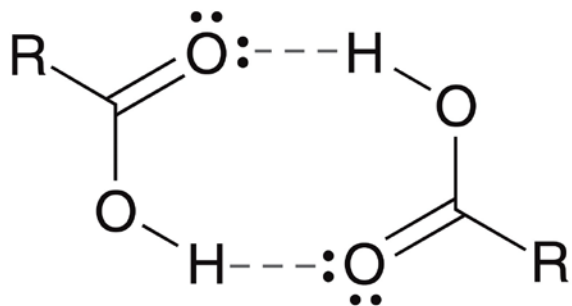

**This bond is weakened
as a result of H bonding**

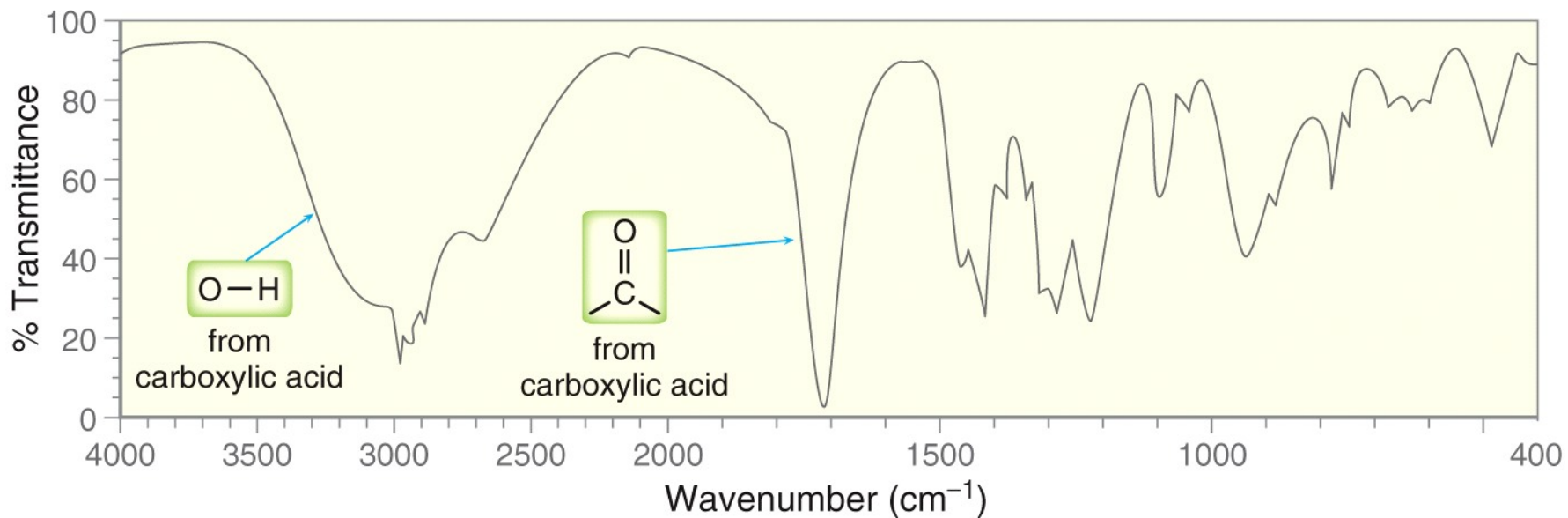
Rozširovanie píku pochádza napr. z neväzbových vodíkových interakcií („oslabujú“ existujúcu väzbu medzi O-H) medzi OH-skupinami ethanolu. Keďže sa niektoré molekuly v danom časeúčastnia H-väzby a niektoré nie (nie sú v dostatočnej blízkosti pre neväzbovú interakciu), v spektre vidíme rôzne tvary píkov.

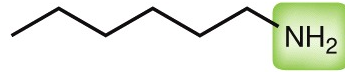
Tvar píku

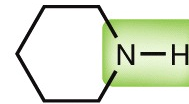
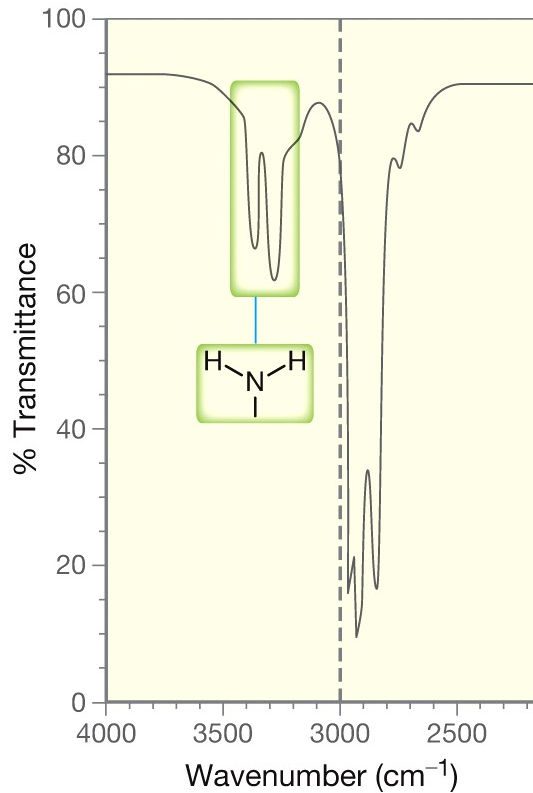
Rozšířený pík môžeme vidieť aj u karboxylátových funkčných skupín kvôli vodíkovým „väzbám“.

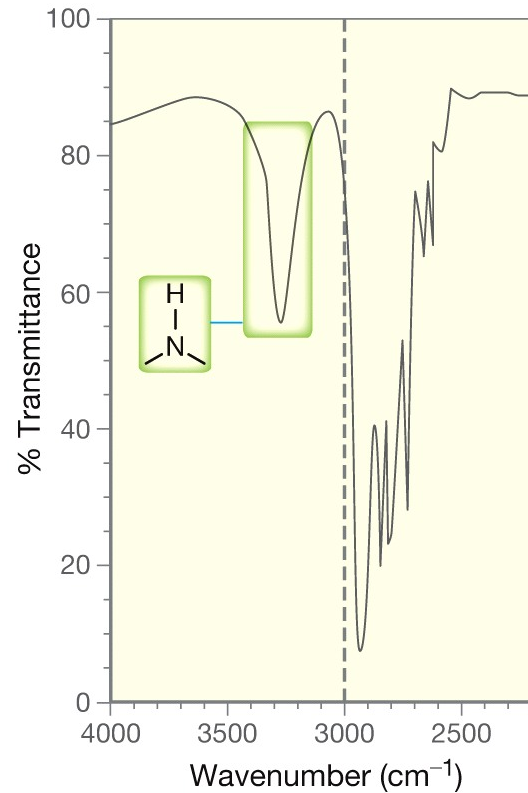
Amíny

Hexylamine
(a primary amine)

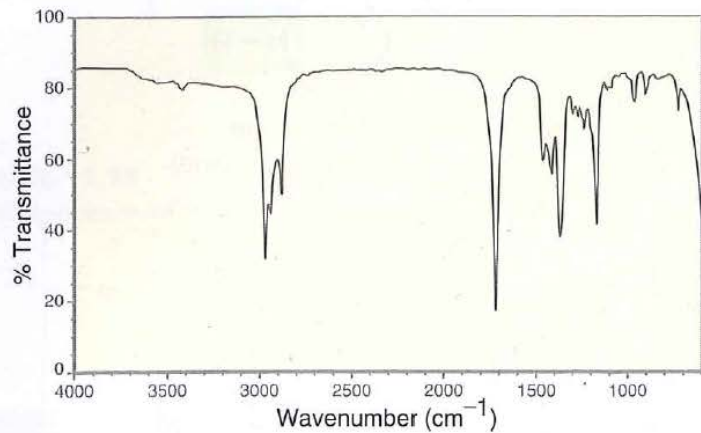

Piperidine
(a secondary amine)

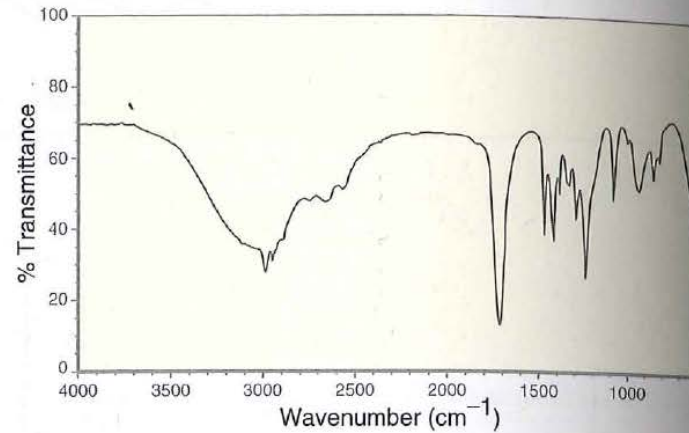

NH₂-skupina 1° amínu môže kmitať symetricky aj asymetricky zároveň. V daný čas bude asi ½ molekúl kmitať symetricky a druhá ½ antisymetricky. Vibrácie sa líšia v energii, preto vidíme 2 samostatné píky.

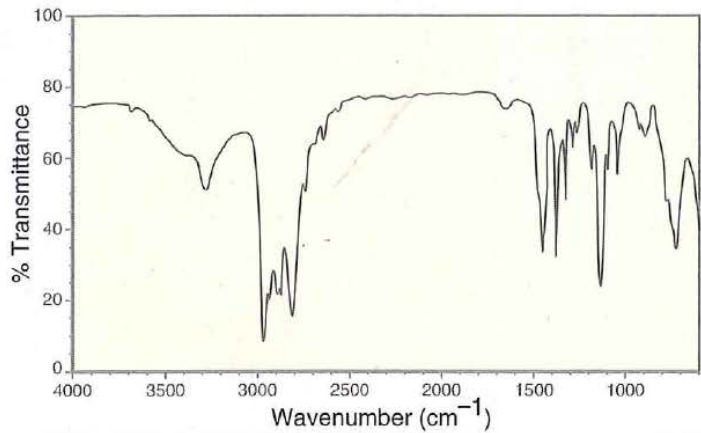
Úloha 1: Určte charakteristickú funkčnú skupinu v IČ-spektrách:

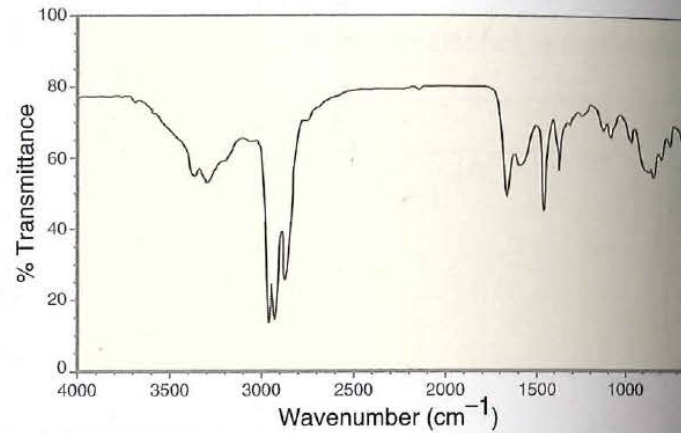
(a)

(b)

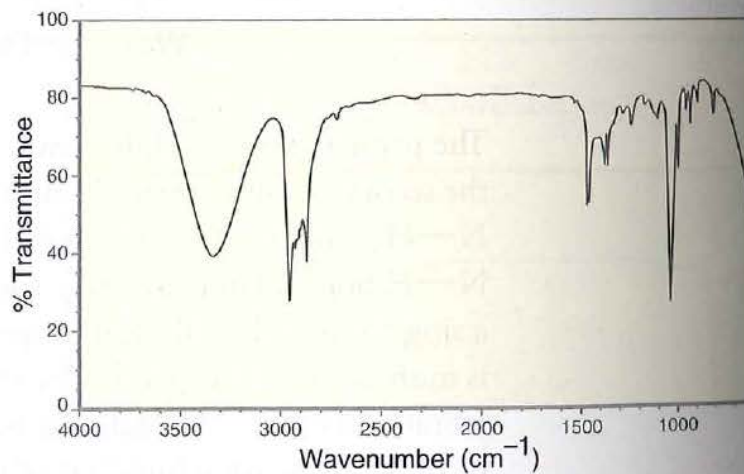
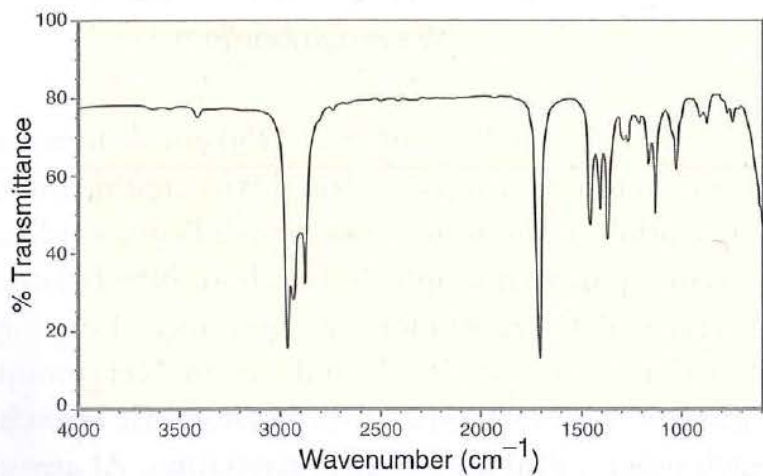

(c)

(d)

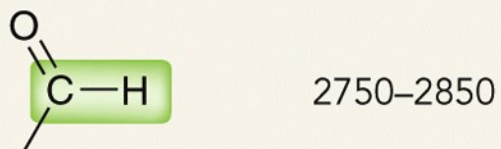
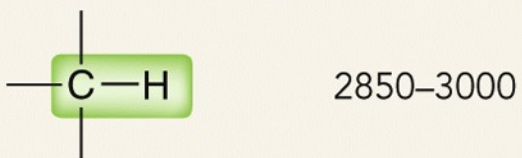
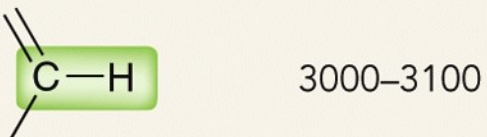
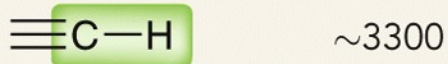
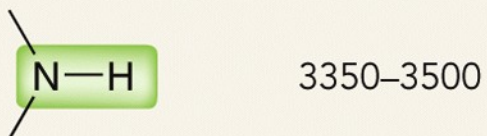
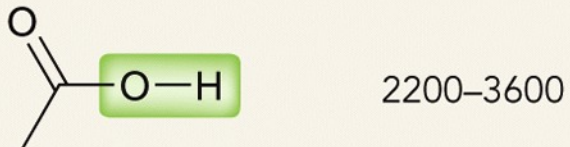
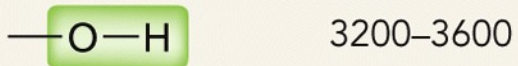
Úloha 1 – pokračovanie...

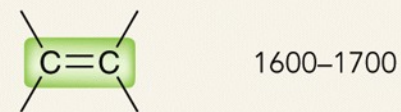
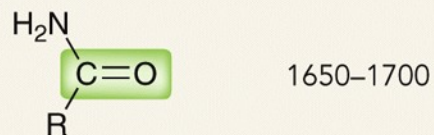
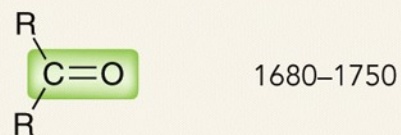
Pomôcky k úlohám na nasledujúcich slidoch...

Single Bonds (X—H)

Double Bonds

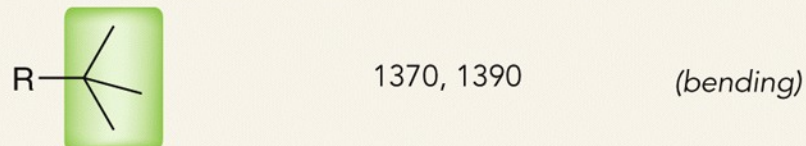
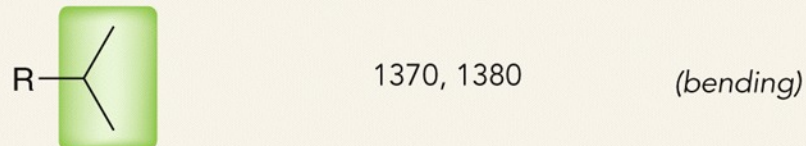
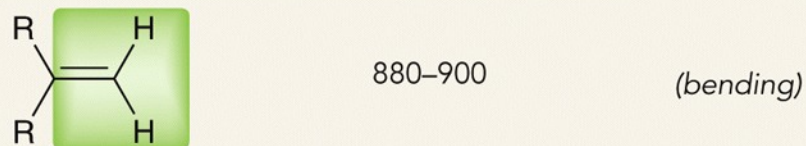
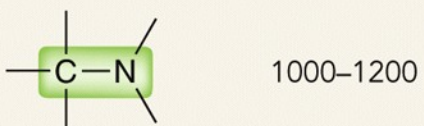
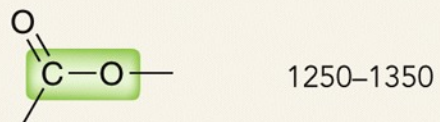
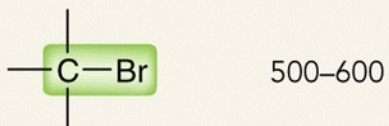
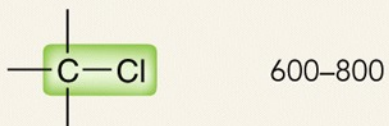
Discussed
in
Chapter 21

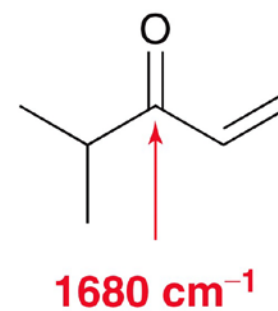
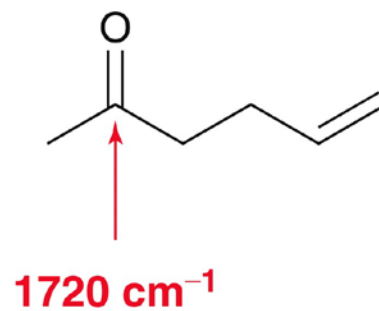
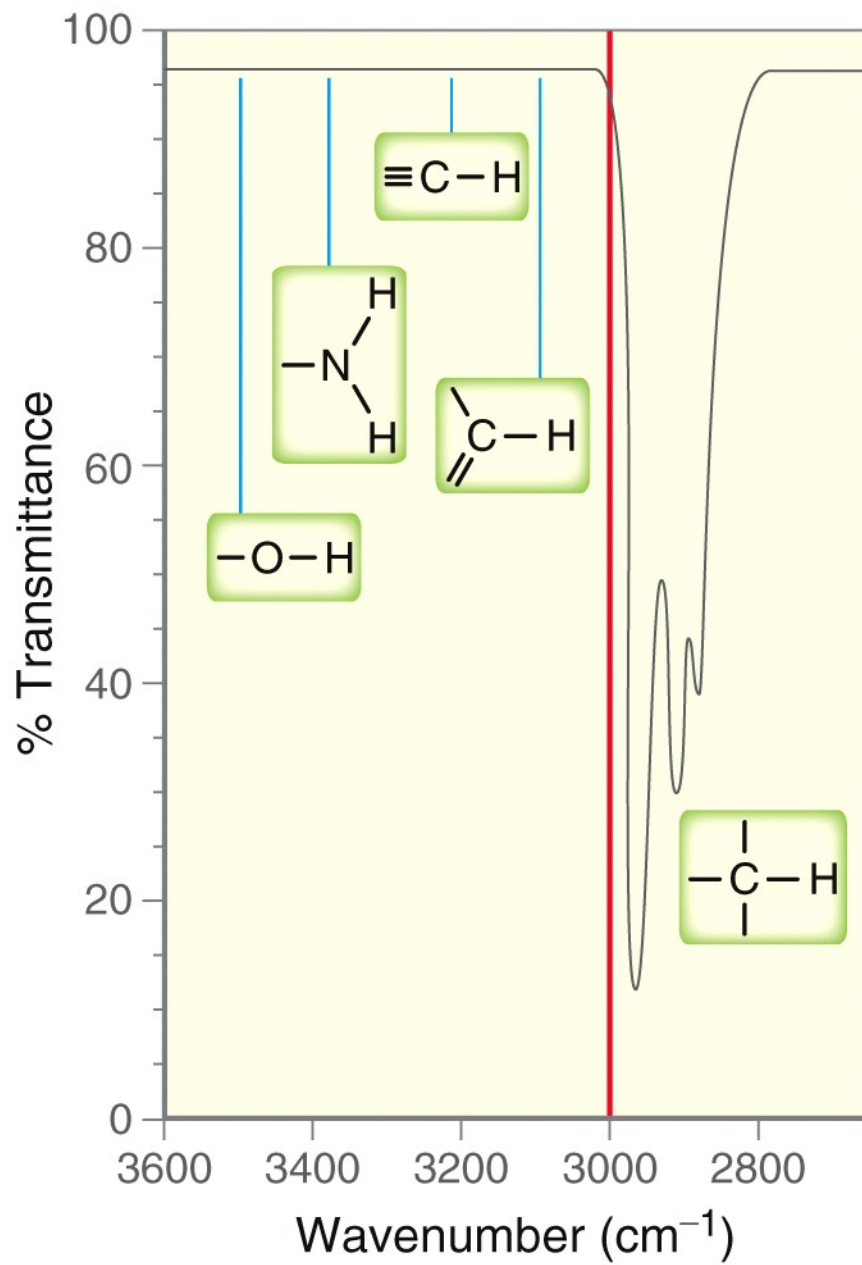
Discussed
in
Chapter 18

Triple Bonds

USEFUL SIGNALS IN THE FINGERPRINT REGION

Správne odpovede

- a) 1700 cm^{-1} C=O ketonu
- b) 2200 cm^{-1} O-H vibrácie, 1700 cm^{-1} C=O vibrácie → COOH skupina
- c) 2200 cm^{-1} NH väzba sekundárneho amínu
- d) $3350 - 3450\text{ cm}^{-1}$ NH väzba primárneho amínu
- e) 1700 cm^{-1} C=O ketonu
- f) $3200 - 3600\text{ cm}^{-1}$ O-H alkoholu